

Spis treści

Wstęp	7
Rozdział I. Funkcjonowanie samorządu terytorialnego w Polsce i jego przyszłość	11
JERZY KORCZAK: Pozaustrojowe relacje jednostek samorządu terytorialnego. Dylematy projektowanej reformy z 1998 roku	13
SŁAWOMIR KAMOSIŃSKI: Powiat. Koncepcje i polemiki a stan rzeczywisty (1990-2013)	27
ZBIGNIEW BUKOWSKI: Problematyka ustawodawstwa dotyczącego samorządu terytorialnego w Polsce – o możliwości przyjęcia jednej ustawy o samorządzie terytorialnym	54
MATEUSZ MIERKIEWICZ: Samorząd powiatowy – argumenty przeciwko likwidacji powiatów. Kierunki możliwych zmian	67
ANITA PERSKA: Współpraca między jednostkami samorządu terytorialnego w Polsce	79
Rozdział II. Prawne aspekty funkcjonowania samorządu terytorialnego	93
BARTOSZ RAKOCZY: Sprzedaż nieruchomości gminy za zgodą zebrania wiejskiego	95
MAGDALENA KOWALCZYK: Regulacje międzynarodowe i unijne oraz ich znaczenie dla podstaw funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce	107
RADOSŁAW KRAJEWSKI: Wpływ tymczasowego aresztowania oraz skazania na wykonywanie mandatu, sprawowanie funkcji i zatrudnienie w samorządzie terytorialnym	121
JANUSZ WIŚNIEWSKI: Kontekst prawny pojęcia pracodawcy – istotny również w relacjach pracodawcy – samorząd terytorialny	133
ANNA WIKTOROWICZ: Istota nadzoru nad samorządem terytorialnym ze szczególnym uwzględnieniem kryterium legalności	149
ANNA FOLGIER: Obowiązki prawodawcze gminy w zakresie utrzymania czystości i porządku – regulamin utrzymania czystości i porządku	163
AGNIESZKA KILIŃSKA-PĘKACZ: Instytucje samorządu terytorialnego wspierające ofiary przestępstw przeciwko rodzinie i opiece	176
MIŁOŚZ CHRUSCIEL: Status prawny starosty w procesie wywłaszczenia nieruchomości	192
RAFAŁ GAJEWSKI: O potrzebie regulacji metropolitarnej. Studium z zakresu prawa administracyjnego	207

Rozdział III. Udział społeczny w funkcjonowaniu samorządu terytorialnego . . .	221
SEBASTIAN KOWALSKI: Członkostwo w powiatowej komisji wyborczej jako przykład udziału obywateli w przeprowadzeniu wyborów samorządowych	223
KRZYSZTOF MIKOŁAJEWSKI: Samorząd m.st. Warszawy wobec aktywizacji mieszkańców i procesów partycypacji obywatelskiej	236
ADAM STRZELECKI: Budżet partycypacyjny	250
ADAM JAKUSZEWICZ: Kontrowersje wokół przedmiotu referendum lokalnego	268
Rozdział IV. Ekonomiczne aspekty funkcjonowania samorządu terytorialnego . .	299
KRZYSZTOF BYJOCH: System nadzoru nad spółkami komunalnymi w Polsce	301
AGNIESZKA CYBURT: Zarządzanie przedsiębiorcze w aspekcie pozyskiwania środków Unii Europejskiej na przykładzie gmin województwa lubelskiego	317
PAWEŁ SZWAJDLER: Finansowanie (źródła dochodów) jednostek samorządu terytorialnego	325
AGATA KLIMCZYK: Wybrane problemy realizacji zadań samorządu terytorialnego ze szczególnym uwzględnieniem teorii zrównoważonego rozwoju	341
Rozdział V. Wybrane aspekty polityki samorządowej	351
MARCIN SKINDER: Dylematy organizacyjno-prawne samorządowej polityki społecznej	353
JOLANTA ŁASKOWSKA: Kształtowanie polityki transportowej na przykładzie województwa kujawsko-pomorskiego	369
MACIEJ GÓRECKI: Współpraca zagraniczna Bydgoszczy w latach 2006-2013	383
KATARZYNA BISKUP: Promocja regionu a lotnictwo cywilne	395
Bibliografia	407
Noty o autorach	432

Wstęp

W 2013 roku upłynęło 15 lat od chwili przyjęcia aktów prawnych stanowiących podstawę wprowadzenia drugiej, po 1990 roku, wielkiej reformy samorządu terytorialnego w Polsce. Reformy, która do dnia dzisiejszego wpływa na kształt organizacyjno-terytorialny tego samorządu. Rocznica ta stała się pretekstem do podjęcia dysputy naukowej nad kształtem i rolą samorządu terytorialnego w Polsce. Odbyła się ona 16 października 2013 roku na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w ramach II interdyscyplinarnej konferencji naukowej. Pierwsza polsko-ukraińska konferencja naukowa „Rozwój samorządu terytorialnego w Europie Środkowej na przełomie XX i XXI wieku” miała miejsce w dniach 15-16 listopada 2012 roku. Jej efektem jest monografia *Przeszłość i teraźniejszość samorządu terytorialnego w Europie Środkowej* pod redakcją Z. Bukowskiego i S. Kamosińskiego wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013.

W II edycji Interdyscyplinarnej Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „15 lat aktualnej struktury samorządu terytorialnego w Polsce” uczestniczyli przedstawiciele nauk społecznych i ekonomicznych oraz humanistycznych: prawa, nauki o administracji, zarządzania, historii, politologii. Reprezentowane były następujące polskie ośrodki naukowe: Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie oraz najliczniej organizator – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

Oddawana do rąk czytelnika monografia *Samorząd terytorialny w Polsce. Wybrane aspekty funkcjonowania* nie jest prostym odzwierciedleniem materiałów konferencyjnych. Obok części referatów przedstawionych podczas obrad konferencji naukowej, znalazły się w niej artykuły mieszczące się w tematycznych ramach tej publikacji.

Monografia składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy dotyczy funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce i jego przyszłości. Rozpoczyna go materiał odnoszący się do pozaustrojowych relacji jednostek samorządu terytorialnego, które wynikają z praktyki działania tych jednostek. Jak zauważa prof. J. Korczak, „raz zaprojektowany ustrój samorządowy nie pozostaje stabilnym, a nadto (...)

nowe zjawiska społeczne i gospodarcze, które nie znajdują w nim oparcia, wytwarzają relacje między jednostkami ustrojowo nieprzewidziane”. Dwa artykuły zawarte w tym dziale dotyczą samorządu powiatowego. Przedstawiono w nich koncepcje i polemiki dotyczące kształtu powiatów w Polsce, ich stan rzeczywisty w przekroju historycznym (ostatniego dwudziestolecia) oraz aktualnym, a także argumentację przeciwko likwidacji powiatów z nakreśleniem kierunków możliwych zmian. Zaprezentowano także wycinkowe badania w zakresie ustawodawstwa dotyczącego samorządu terytorialnego w Polsce, w kontekście możliwości przyjęcia jednej ustawy o samorządzie terytorialnym. Ostatni artykuł dotyczy współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego.

W rozdziale drugim przedstawiono rozmaite prawne aspekty funkcjonowania samorządu terytorialnego. Rozpoczyna go prezentacja odnosząca się do sprzedaży nieruchomości gminy za zgodą zebrania wiejskiego. Następnie zaprezentowano regulacje międzynarodowe i unijne odnoszące się do samorządu terytorialnego oraz ich znaczenie dla podstaw funkcjonowania tego samorządu w Polsce. Przechodząc do bardziej szczegółowych kwestii ustrojowych, przedstawiony jest wpływ tymczasowego aresztowania oraz skazania na wykonywanie mandatu, sprawowanie funkcji i zatrudnienie w samorządzie terytorialnym. Kontekst prawny pojęcia pracodawcy to temat kolejnego artykułu. Następnie zaprezentowano problematykę nadzoru nad samorządem terytorialnym ze szczególnym uwzględnieniem kryterium legalności. W kwestii materialnych zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego omówione zostały obowiązki prawodawcze gminy w zakresie utrzymania czystości i porządku na przykładzie regulaminu utrzymania czystości i porządku. Na styku prawa karnego i prawa administracyjnego przedstawiono instytucje samorządu terytorialnego wspierające ofiary przestępstw przeciwko rodzinie i opiece. Dalej omówiono status prawny starosty w procesie wywłaszczenia nieruchomości. O potrzebie stworzenia regulacji metropolitarnej stanowi ostatni z artykułów zamieszczonych w tym dziale.

Rozdział trzeci dotyczy problematyki udziału społecznego w funkcjonowaniu samorządu terytorialnego. Jako przykład udziału obywateli w organizacji wyborów samorządowych zaprezentowano członkostwo w powiatowej komisji wyborczej. Analiza istniejącego stanu bieżącego omówiona została w odniesieniu do działań samorządu miasta stołecznego Warszawy wobec aktywizacji mieszkańców i procesów partycypacji obywatelskiej. Na styku z problematyką ekonomiczną ukazano instytucję budżetu partycypacyjnego. Ostatni artykuł podejmuje kwestię referendum lokalnego.

W rozdziale czwartym niniejszej monografii zebrano artykuły prezentujące ekonomiczne aspekty funkcjonowania samorządu terytorialnego. Tę część rozpoczyna materiał dotyczący wielce aktualnego zagadnienia systemu nadzoru nad spółkami komunalnymi w Polsce. Dalej zaprezentowano problematykę zarządza-

nia przedsiębiorczego jednostek samorządu terytorialnego w aspekcie pozyskiwania środków Unii Europejskiej na przykładzie gmin województwa lubelskiego. Bardziej ogólny charakter ma materiał dotyczący finansowania jednostek samorządu terytorialnego. W kolejnym materiale zaprezentowano kwestię zrównoważonego rozwoju ekonomicznego samorządu terytorialnego ze szczególnym uwzględnieniem finansów publicznych.

W ostatnim rozdziale, piątym, skupiono się na prezentacji materiałów charakteryzujących wybrane aspekty polityki samorządowej. Zwrócono uwagę na dylematy organizacyjno-prawne samorządowej polityki społecznej, przedstawiono kształtowanie polityki transportowej w regionie na przykładzie województwa kujawsko-pomorskiego. Kolejny artykuł omawia współpracę Bydgoszczy w latach 2006-2013 z miastami partnerskimi spoza granic Polski. Szczegółowy, ale jednocześnie bardzo aktualny temat poruszono w artykule dotyczącym związków pomiędzy promocją regionu a rozwojem sieci połączeń lotniczych z regionalnymi portami lotniczymi.

Redaktorzy przekazanego do rąk Szanownego Czytelnika tomu wyrażają nadzieję, że przedstawione w nim wyniki badań i analiz przyczynią się do dalszej dyskusji naukowej nad stanem samorządu terytorialnego w Polsce oraz skłonią do refleksji nad kierunkami pożądanych w nim zmian.

*Zbigniew Bukowski
Sławomir Kamosiński*